GÜNÜMÜZ TÜRKÇESİYLE

ATATÜRK'ÜN HALKÇILIK PROGRAMI (1920)

Sadece İncelemek İçindir
Ücreti Yoktur
İnceledikten Sonra Siliniz ve Bulursanız Satın Alınız.

ODTÜ KKK ADT

Levent Şahverdi Arşivi

ATATÜRK'ÜN HALKÇILIK PROGRAMI (1920)

Yayına Hazırlayan: Ali ERGENDEDEOĞLU
Tasarlayan: Oğulcan Alper YILMAZ

ODTÜ KKK ATATÜRKÇÜ DÜŞÜNCE TOPLULUĞU

Levent Şahverdi Arşivi

ÖNSÖZ

Kemalizmin en büyük dayanak ve hareket noktalarından biri olan Halkçılık ilkesi ve siyaseti, temelde devlet idaresinde köklü ve devrimci bir değişimi ifade eden, yeni bir devlet siyaseti şeklidir. Cumhuriyetimizin kurucusu ve Türk devriminin büyük önderi Mustafa Kemal Atatürk, henüz Milli Mücadele döneminde Halkçı siyaset ve devlet idaresi anlayışının yeni Türk devletinin temellerini oluşturması için düşünsel ve eylemsel sahada mücadele vermiş, Türkiye Büyük Millet Meclisi'nce hazırlanmakta olunan ve 20 Ocak 1921 tarihinde kabul edilen Teşkilat-ı Esasiye yani bilinen adıyla 1921 Anayasasının hazırlanması sürecinde, 23 Eylül 1920 tarihinde Türkiye Büyük Millet Meclisi'ne sunduğu ve kendisinin de Nutuk'ta **"Halkçılık Programı"** olarak söz ettiği tasarı ile Yeni Türk devletinin karakteristiğini belirlemek ve bu devlette varolacak olan halkçı devlet anlayışını oluşturma noktasında büyük bir adım atmıştır.

Kemalizmin en büyük düşünsel ve politik dayanak noktalarından biri olan Halkçılık ilkesi ve siyasetini halkımıza anlatmak, bugün yurdumuzun içinde bulunduğu kötü ekonomik koşullardan, yoksulluktan, sefaletten çıkış yolunun Kemalizmin Halkçı politikalarıyla mümkün olabileceğini açıklamak tarihi bir sorumluluk haline gelmiştir.

Bu sebeple, 1921 Anayasası'nın TBMM'de kabulünün 101.yıl dönümünde Orta Doğu Teknik Üniversitesi Kuzey Kıbrıs Kampüsü Atatürkçü Düşünce Topluluğu olarak Ulu Önder'in 1920 yılında açıklamış olduğu Halkçılık Programı'nı okuyucularımızla buluşturuyoruz.

Düşünsel mücadeleye katkı olması dileğiyle...

Ali ERGENDEDEOĞLU
ODTÜ KKK ADT Başkanı

Levent Şahverdi Arşivi

SUNUŞ

23 Nisan 1920'de Ankara'da Büyük Millet Meclisi'nin kurulmasının ardından, bir meclis hükümeti sistemi benimsenmişti. Ancak, yeni kurulan hükümetin (Ankara Hükümeti)'nin Hükümet programı ve Anayasası bulunmamaktaydı. Bu sebeple, meclisin ve hükümetin başı olan Mustafa Kemal tarafından hazırlanılan Teşkilat-ı Esasiye (Anayasa)'ye ilişkin bir taslak metin 13 Eylül 1920 tarihinde Meclis'e sunuldu. Program metninin bir kısmı 1921 Anayasası'nın temelini oluştururken, özellikle bizim "Amaç ve İş" olarak ifade ettiğimiz, orjinal metinde ise "Maksat ve Meslek" başlığı altında geçen ifadeler 18 Kasım 1920 tarihinde beyanname olarak yayınlanmıştır. Atatürk, Nutuk'ta bu tasarıdan "proje" olarak bahsetmiş, 18 Eylül 1920 tarihli oturumda Mecliste okunan programın 1921 Anayasasının temellerini oluşturduğuna dikkat çekmiştir. "Halkçılık Beyannamesi/Programı" olarak kabul edilen metnin taslak halini yani 13 Eylül 1920 tarihinde TBMM'ye sunulan halini günümüz Türkçesine uyarlayarak, okuyucularımıza sunuyoruz.

ODTÜ Kuzey Kıbrıs Kampüsü
Atatürkçü Düşünce Topluluğu

Levent Şahverdi Arşivi

Büyük Millet Meclisi Başkanlığı'na

Bakanlar Kurulu'nun siyasi, toplumsal, idari, askeri görüşlerini özetleyen ve idari teşkilat hakkındaki kararlarını içeren programı Büyük Millet Meclisi'ne takdim ediyorum. İşbu esaslara dayanarak düzenlenmesi gereken kanun tasarılarının dahi takdim edilmek üzere olduğu arz olunur.

Büyük Millet Meclisi Başkanı
Mustafa Kemal

Amaç ve İş:

1-) Türkiye Büyük Millet Meclisi, milli sınırı dahilinde hayat ve bağımsızlığının temini ve hilafet ve saltanat makamının kurtarılması amacıyla kurulmuştur.

2-) Türkiye Büyük Millet Meclisi Hükümeti, hayat ve bağımsızlığını kurtarmayı tek kutsal maksadı ve amacı bildiği halkın emperyalizm ve kapitalizmin tahakküm ve zulmünden kurtararak irade ve egemenliğin gerçek sahibi kılmakla amacına ulaşacağı inancındadır.

3-) Türkiye Büyük Millet Meclisi Hükümeti, milletin hayat ve bağımsızlığına saldıran emperyalist ve kapitalist düşmanların saldırılarına karşı müdafaa ve dış düşmanlarla işbirliği yapıp milleti aldatmaya ve düzeni bozmaya çalışan içteki hainlerin yok edilmesi için orduyu sağlamlaştırmayı ve onu milli bağımsızlığın dayanağı bilmeyi borç sayar.

4-) Türkiye Büyük Millet Meclisi Hükümeti, halkın maruz kaldığı sefalet sebeplerini gidererek saadet ve refahının gereklerini ve vasıtalarını temin etmeyi esas ilke ve dolayısıyla, toprak, eğitim, adliye, maliye, iktisat ve genel olarak toplumsal meselelerde çağın gereğine ve halkın gerçek ihtiyacına göre gereken yenilikleri yapmayı ve kurumları inşa etmeyi başlıca vazife sayar. Ancak, Türkiye Büyük Millet Meclisi Hükümeti hedef ve amaçlarını gerçekleştirmek için bütün iş ve icraatında millet ve memleketin karşı karşı kaldığı fiili saldırılara ve düzen bozma girişimlerine karşı milletin birlik ve dayanışmasını bozmaktan, vatanını savunmak kuvvet ve kudretine zarar vermekten şiddetle kaçınır.

Levent Şahverdi Arşivi

Siyasi, toplumsal ilkelerini milletin ruhundan almaya önem veren Büyük Millet Meclisi Hükümeti bu ilkelerin uygulanmasında milletin gerçek eğilimlerini ve ihtiyaçlarını göz önünde bulundurur.

Esas Maddeler:

5-) Hilafet ve saltanat makamı kurtarıldıktan sonra padişah ve Müslümanların halifesi esas kanunlara bağlı kalmak kaydıyla muhterem ve yüce mevkiinde yer alır.

6-) Hakimiyet, kayıtsız şartsız milletindir. Yönetim şekli, halkın kaderini bizzat ve fiilen yönetmesi esasına dayanır.

7-)Yürütme gücü ve kanun yapma yetkisi milletin tek ve gerçek temsilcisi olan Büyük Millet Meclisi'nde gerçekleşir ve onun elinde toplanır.

8-) Türkiye Halk Hükümeti, Büyük Millet Meclisi tarafından yönetilir. "Türkiye Büyük Millet Meclisi" ünvanını taşır.

9-) Büyük Millet Meclisi, vilayetlerdeki halk tarafından genel oy ile seçilmiş milletvekillerinden meydana gelir.

10-) Büyük Millet Meclisi üyelerinin miktarı her elli bin nüfusa bir milletvekili temsilciliği olacak şekilde belirlenir.

11-) Büyük Millet Meclisi'nin seçimi iki senede bir yapılır. Seçilen milletvekilinin görevde kalma süresi iki yıl olup, buna karşın milletvekilleri tekrardan aday olup, milletvekili seçilme hakkına sahiptir. Büyük Millet Meclisi üyelerinin her biri kendini seçen vilayetin ayrıca vekili olmayıp, bütün milletin vekilidir.

12-) Büyük Millet Meclisi, her sene Kasım ayı başında davetsiz toplanır.

13-) Büyük Millet Meclisi üyeleri her sene ilk toplantıdan 4 ay sonra Büyük Millet Meclisi'ne ait bütün hak ve yetkilere sahip olmak ve gelecek toplanma devresine kadar toplanma halini muhafaza etmek üzere her vilayetten en az birer üye bulunduracak şekilde içlerinden üçte birini gizli oy ile ayırırlar.

Levent Şahverdi Arşivi

14-) Bütün kanunların yürürlüğe konması ve değiştirilmesi ve feshi ve antlaşmalar ve barış yapılması ve savaş ilanı Büyük Millet Meclisi'nin yetkisi dahilindedir.

15-) Büyük Millet Meclisi Hükümeti, kısımlara ayırdığı daireleri özel kanun ve gerektiğinde seçilmiş olan vekilleri vasıtasıyla, o dairenin başkanı tarafından yönetilir. Kalan üyeler, yönetime dair hususlar için bakanlara yön tayin eder ve lüzumunda bunları değiştirir.

16-) Ordu sadece Büyük Millet Meclisi'nin ordusudur. Emir ve kumanda yetkisi Büyük Millet Meclisi'nin manevi şahsiyetinde olup, emir ve kumandayla alakalı işler, Genelkurmay Başkanlığı tarafından yürütülür.

17-) Büyük Millet Meclisi Başkanı aynı zamanda Bakanlar Kurulu'nun da başıdır. Meclis başkanı sıfatıyla meclis adına imza koymaya ve kararları onaylamaya yetkilidir.

İdare:

18-) Türkiye, coğrafi durum ve ekonomik ilişki bakımından illere, iller ilçelere bölünmüş olup, ilçelerde nahiyelerden meydana gelmektedirler.

Vilayet (İl):

19-) İl, yerel konularda manevi şahsiyet ve tam bir serbestliğe sahiptir. İç ve dış siyaset, askeri işler, uluslararası ekonomik ilişkiler ve hükümetin genel vergileri ile menfaatleri birden fazla ili kapsayan konular hariç, Büyük Millet Meclisi'nce konulacak kanunlar gereğince bütün eğitim, sağlık hizmetleri, ekonomi, tarım, bayındırlık ve sosyal yardım işlerinin yönetiminin düzenlenmesi il meclislerinin yetkisi dahilindedir.

20-) İl Meclisleri, beş bin nüfusa bir temsilci düşecek şekilde genel oy ile halk tarafından seçilmiş temsilcilerden oluşur. İl Meclislerinin görev süresi Büyük Millet Meclisi'nin görev süresi kadardır. İki ayda bir toplanırlar.

21-) İl meclisi, üyeleri arasından bir başkan ve dört üyeden oluşacak bir yönetim kurulu seçerler. Yönetim yetkisi her zaman bu kurulu aittir.

Levent Şahverdi Arşivi

22-) İllerde, Büyük Millet Meclisi tarafından atanılan ve meclisi temsil eden bir vali bulunur. Vali, Büyük Millet Meclisi Hükümeti tarafından atanır ve görevi, hükümetin genel ve ortak görevlerini görmektir. Atandığı yerdeki yerel yönetime karşı yeri ve görevi ise sadece yerel yönetimi denetlemekten ibarettir.

Kaza (İlçe):

23-) İlçe yalnız bir idare birimi olup, manevi şahsiyete sahip değildir. İlçenin yönetimi, Büyük Millet Meclisi Hükümeti tarafından atanan ve valinin emri altında olan kaymakam tarafından yapılır.

Nahiye:

24-) Nahiye, özel hayatında serbestiye sahip, manevi bir şahsiyettir.

25-) Her nahiyenin bir meclisi, bir idare kurulu ve bir de müdürü vardır.

26-) Nahiye meclisi, Nahiye halkınca genel oy ile seçilmiş üyelerden meydana gelir.

27-) Nahiye İdare Kurulu ve Nahiye Müdürü, Nahiye Meclisi tarafından seçilir.

28-) Nahiye Meclisi, adli, ekonomik ve mali yetkinliğe sahip olup, bunların dereceleri özel kanunlarla belirlenir.

29-) Nahiye, bir veya bir kaç köyden oluştuğu gibi, bir kasaba bir nahiyedir. Bir veya birçok köyün birleşmesinden oluşan nahiyeye "divan", bir kasabadan oluşan nahiyeye "belde" denir.

Genel Müfettişlik:

30-) İller, ekonomik ve toplumsal ilişkileri itibariyle birleşerek genel müfettişlik bölgelerini meydana getirirler.

31-) Genel müfettişlik bölgelerinin genel olarak asayişinin sağlanması ve bütün kurumların faaliyetlerinin teftişi ve genel müfettişlik bölgesindeki illerin ortak işlerindeki düzenin kurulması görevi genel müfettişlere verilmiştir.

Levent Şahverdi Arşivi

İMZALAYANLAR:

Büyük Millet Meclisi Başkanı: Mustafa Kemal

Dışişleri Bakanı: Ahmet Muhtar (Mollaoğlu)

İçişleri Bakanı: Refet Paşa (Bele)

Adalet Bakanı (adına): Ahmet Muhtar (Mollaoğlu)

Milli Savunma Bakanı: (Mazeretli)

Dini İşler Bakanı: Fehmi Bey (Gerçeker)

Genelkurmay Başkanı: İsmet Paşa (İnönü)

Sağlık Bakanı: Dr.Adnan Bey (Adıvar)

Ekonomi Bakanı: Mahmut Celal Bey (Bayar)

Bayındırlık Bakanı: (Boş)

Eğitim Bakanı: Dr.Rıza Nur

Maliye Bakanı: Ferit Bey (Tek)

Levent Şahverdi Arşivi

"Yeri geldiğinde arz etmiştim ki, ilk Teşkilatı Esasiye Kanunu'muza (1921 Anayasası) kök teşkil eden 13 Eylül 1920 tarihli bir programı Meclis'e takdim etmiştim. Bu programın Meclis'te 18 Eylül'de okunan kısmından başka, buna da esas olmak üzere, Büyük Millet Meclisi'nin esas mahiyeti ni ve idare usulü hakkındaki görüşleri tespit eden ve Meclis'in açılışını müteakip okunup kabul olunan önergemi de, bu kısımla beraber, ***"Halkçılık Programı"*** *unvanı altında bastırtmış ve yayımlatmıştım."*

(Nutuk, Mustafa Kemal Atatürk)

O D T Ü K K K A D T

Levent Şahverdi Arşivi